

MED EGNE ORD
OLA KVALØY

Økonomenes kvinneproblem

Mannsdominansen i økonomifaget kan komme til å svekke fagets innflytelse.

Arbeidstilbud var hovedtema da Rådgivende utvalg for finanspolitiske analyser («Finanspolitikkutvalget») nylig inviterte til fagseminar. Jeg tenkte dette var godt stoff for min neste kronikk, for her ventet mange viktige innsikter.

Men noe fikk meg likevel til å tenke på et veldig lite utsnitt av arbeidstilbudet, nemlig det av kvinnelige økonomer i akademien. På Universitetet i Stavanger hadde vi nettopp arrangert et seminar om kvinner i finans. Dem er det få av. Og jeg hadde i denne sammenheng også lest en ny rapport fra American Economic Association (AEA), om ståa blant kvinnelige økonomer i akademien. Den kunne – som jeg kommer tilbake til – vært bedre.

På seminaret var det imidlertid god kjønnsbalanse. Av de cirka hundre i salen vil jeg anslå 60/40 i favør menn. Og stemningen? Den var god, med tidvis høy temperatur og spisse replikkvekslinger, slik vi er vant til fra akademiske økonomi-seminarer. Mange tok ordet, både for å spørre og forklare, cirka 25 i tallet. Og kjønnsbalansen i denne miksen?

Vel, kun en kvinne rakk opp hånden i løpet av de fire timene seminaret pågikk, etter sigende også for å gjøre noe med kjønnsbalansen.

Vi skal ikke legge for mye i denne tilfeldige observasjonen. Jeg håper og tror ytringsklimaet var godt denne junidagen i Finansdepartementets lokaler. Men når man leser om kvinnelige økonomers posisjon og opplevelse i akademien, blir man kanskje mer oppmerksom på den ubalansen som også utspilte seg i nevnte seminar.

I aprilutgaven av AEAs nyhetsbrev fra «Committee for the status of women in the economics profession» får man en nedslående statusoppdatering fra USA, som jo er den ledende forskningsna-

Kvinner stiller til dels andre forskningsspørsmål enn menn, skriver Ola Kvaløy. Foto: Gorm Kallestad /NTB

sjonen, også når det gjelder økonomi. Den viser blant annet følgende:

→ Kvinner har vanskeligere for å oppnå professorstilling og bruker lengre tid på å få såkalt tenure (fast stilling). Forskjellene kan ikke bare forklares av forskjeller i produktivitet.

→ Kvinner har langt større sannsynlighet for å forlate en universitetsstilling enn menn. Og jo høyere man klatrer, jo mer øker forskjellene. Kvinnelige økonomiprofessorer har 35 prosent høyere sannsynlighet enn menn for å forlate akademien.

→ Kvinner som deltok i undersøkelsen, hadde 83 prosent høyere sannsynlighet for å føle seg «presset» ut av profesjonen enn menn. Og mens 46 prosent av kvinnene oppga å tidvis ikke føle seg verdsett, oppga kun 10 prosent av menn det samme.

Så kunne man tro at dette er generelle trender innenfor akademien. Men

nei. Deler av kvinneproblemet er spesielt uttalt i økonomifaget. I de såkalte STEM-fagene (science, technology, engineering, math) hvor det er vanskeligere å rekruttere kvinner, klarer man i større grad å beholde dem.

Også i Norge ser vi noe av det samme problemet. Kvinner har i lang tid vært godt representert i stipendiatstillinger i samfunnsøkonomi, men er underrepresentert i den faste akademiske staben, og spesielt på professornivå. Kvinner utgjør om lag 50 prosent av stipendiatene, men bare 15 prosent av professorene.

Hva kan så årsaken være til dette kvinneproblemet?

Det er ikke lett å si. Flere viser til kulturen og normsettet i profesjonen. Det er en kjent sak at tonen i økonomiprofesjonen kan være noe hard og direkte. På forskningsseminarer kommer man sjelden gjennom hele presentasjonen. Spørsmålene og kommentarene sitter løst allerede fra første «foil», og «mansplaining» er ikke et fremmed fenomen. Undersøkelser – igjen fra USA – viser at kvinner også er utsatt for tøffere og mer fiendtlige spørsmål.

Hvorvidt selve faget har en innretning og metode som gjør

kvinneproblemet mer uttalt, kan man bare spekulere i. Faget anvender en metodisk individualisme – hvor enkeltindividets nyttemaksimerende adferd er selve grunnsteinen. Homo Economicus – den egeninteresserte og sneverrasjonelle aktøren som fortsatt dominerer økonomens modeller, må nok sies å være mer maskulin enn feminin.

Veien å gå for å beholde flere kvinnelige forskere er likevel neppe å endre fagets metode. Snarere handler det om å være bevisst problemet, og legge til rette for at kvinner blir værende.

Faget kan komme til å tape innflytelse hvis det forblir for maskulint. Kvinner stiller til dels andre forskningsspørsmål enn menn. Samtidig øker kvinneandelen blant ledende beslutningstagere utenfor akademien. Det er nok grenser for hvor lenge de vil lytte til oss besserwissere – om vi aldri så mye insisterer på at vi forvalter de beste forskningsmetodene. ■

OLA KVALØY er dekan og professor i samfunnsøkonomi, Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger

Jonas Gahr Støre

Erna Solberg

Victor Norman

Kalle Moene

Anine Kierulf

Faget kan komme til å tape innflytelse hvis det forblir for maskulint